

Сумський державний педагогічний університет
імені А.С.Макаренка

НН Інститут педагогіки і психології

Кафедра _____ Психології _____

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ПРОФІЛАКТИКА І КОРЕКЦІЯ ВІДХИЛЕНЬ У ПОВЕДІНЦІ

(назва навчальної дисципліни)

галузь знань _____ 05 Соціальні та поведінкові науки _____
(шифр і назва галузі знань)

спеціальність _____ 053 Психологія _____
(шифр і назва)

освітня-програма _____ Психологія _____
_____ другого (магістерського) рівня вищої освіти _____
(назва)

Мова навчання _____ українська _____

УХВАЛЕНО

Рішенням кафедри психології
Протокол № 1 від 31 серпня 2020 року

Суми – 2020

Загальна інформація про дисципліну

Назва дисципліни	Профілактика і корекція відхилень у поведінці
Викладач	Кузікова С.Б. – доктор психологічних наук, професор, завідувач, професор кафедри психології
Профайл викладача (-ів)	https://psy.sspu.edu.ua/index.php/kafedra/sklad-kafedri/43-kuzikova
Контактний тел.	+380957978463
E-mail:	Kuzikova_svetlana@ukr.net
Сторінка курсу в Moodle	https://dl.sspu.edu.ua/course/view.php?id=2310
Консультації	Очна. Кафедра психології. Понеділок 10.00-12.00

Анотація до дисципліни

Навчальна дисципліна розглядає основні поняття і проблеми сучасної психопрофілактики і психокорекції. Предметом вивчення навчальної дисципліни є організація, зміст і методи психологічної профілактики та психологічної корекції відхилень у поведінці особистості як видів діяльності психолога-практика. Метою психопрофілактики є своєчасне визначення та усунення психогенних чинників через створення умов ефективного функціонування та розвитку особистості. Психокорекція застосовує систему заходів, спрямованих на виправлення недоліків поведінки чи внутрішніх відчуттів людини за допомогою спеціальних засобів психологічного впливу.

Дисципліна охоплює широке коло питань, пов'язаних з психологією стресу, вітальності, життєстійкості, зниженням психоемоційного напруження, розумінням і подоланням життєвих криз, переживанням суб'єктивного благополуччя тощо. Особливу увагу приділено проблемам психологічного здоров'я, психогієни особистості, актуалізації її саногенного потенціалу та психологічних ресурсів. Специфікою курсу є те, що система психопрофілактичної та психокорекційної роботи подається через призму психічних самопроцесів: самоаналіз, самоідентифікацію, саморегуляцію, саморозвиток особистості.

Курс «Профілактика і корекція відхилень у поведінці» ґрунтується на знанні таких попередньо вивчених курсів, як: «Загальна психологія», «Вікова психологія», «Основи психотерапії», «Психодіагностика», «Основи психологічної корекції з практикумом», «Основи психологічного консультування», «Життєві кризи особистості», «Клінічна психологія» та ін.

Мета і завдання дисципліни

Метою навчальної дисципліни «Профілактика і корекція відхилень у поведінці» є формування у магістрантів сучасного уявлення про норму соціально-психологічного буття і розвитку особистості; зміст і природу відхилень, можливості їх попередження, шляхи подолання та активізації особистісних ресурсів, життєстійкості людини.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Профілактика і корекція відхилень у поведінці» є систематизація знань про зміст і причини відхилень у

поведінці та розвитку осіб різного віку; уточнення засобів їх дослідження; визначення шляхів і методів попередження, подолання відхилень та формування зарадної поведінки особистості.

Освітньою програмою визначені наступні *програмні компетентності*:

Інтегральна компетентність: Здатність вирішувати складні завдання і проблеми у процесі навчання та професійної діяльності у галузі психології, що передбачає здійснення інновацій і характеризується комплексністю та невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетентності:

ЗК3. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК4. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

СК3. Здатність обирати і застосувати валідні та надійні методи наукового дослідження та/або доказові методики і техніки практичної діяльності.

СК4. Здатність здійснювати практичну діяльність (тренінгову, психотерапевтичну, консультаційну, психодіагностичну та іншу) з використанням науково верифікованих методів та технік.

СК9. Здатність дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики та керуватися загальнолюдськими цінностями.

СК10. Здатність розробляти та впроваджувати інноваційні методи психологічної допомоги клієнтам у складних життєвих ситуаціях.

Формат дисципліни

Обсяг дисципліни

Вид занять	Загальна кількість годин
лекції	18
практичні заняття / семінарські / лабораторні/ індивідуальні	20
консультації	2
самостійна робота	80

Ознаки дисципліни

Рік викладання	Курс навчання	Семестр	Кількість кредитів/годин	Кількість змістовних модулів	Форма контролю	Нормативна/вибіркова
2020-21	1	2	4/120	2	залік	обов'язкова

Результати навчання

Програмні результати, досягнення яких забезпечує навчальна дисципліна:

ПР1. Здійснювати пошук, опрацювання та аналіз професійно важливих знань із різних джерел із використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.

ПР4. Робити психологічний прогноз щодо розвитку особистості, груп, організацій.

- ПП5.* Розробляти програми психологічних інтервенцій (тренінг, психотерапія, консультування тощо), проводити їх в індивідуальній та груповій роботі, оцінювати якість.
- ПП9.* Вирішувати етичні дилеми з опорою на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності.
- ПП11.* Здійснювати адаптацію та модифікацію існуючих наукових підходів і методів до конкретних ситуацій професійної діяльності.

Після успішного вивчення навчальної дисципліни студенти зможуть:

- РН1.* Знати критерії норми психологічного та особистісного розвитку;
- РН2.* Розуміти основні причини виникнення відхилень у поведінці, ідентифікувати особистісні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання;
- РН3.* Складати і реалізовувати алгоритм психокорекційного процесу з урахуванням специфіки запиту, індивідуальних особливостей клієнта та забезпечувати ефективність власного корекційного впливу;
- РН4.* Визначати можливості профілактики відхилень, збереження психологічного здоров'я, формування зарадної поведінки осіб різного віку.
- РН5.* Застосовувати різні методи і засоби психодіагностичної та психокорекційної роботи психолога з особами різного віку з метою розв'язання та попередження їх психологічних проблем;
- РН6.* Володіти навичками самоаналізу, самоорганізації, саморегуляції та збереження власного психологічного здоров'я на користь особистісного зростання.

Тематичний план вивчення дисципліни.

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових розділів:

- Розділ 1. Поняття, чинники та умови забезпечення норми соціально-психологічного буття та розвитку особистості.
- Тема 1.1. Визначення поняття та з'ясування природи відхилень у поведінці і розвитку особистості.
- Тема 1.2. Психопрофілактика як запобігання виникнення відхилень і створення умов повноцінного буття та розвитку особистості.
- Тема 1.3. Проблема психологічного здоров'я та психогігієни особистості.
- Розділ 2. Профілактика і корекція відхилень у поведінці осіб різного віку.
- Тема 2.1. Профілактика і корекція відхилень у поведінці дітей дошкільного та молодшого шкільного віку.
- Тема 2.2. Профілактика і корекція відхилень у поведінці підлітків і юнаків.
- Тема 2.3. Профілактика і корекція відхилень у поведінці молоді і дорослих.

Політика дисципліни і академічна доброчесність

Прослуховуючи цей курс, Ви погодились виконувати положення Кодексу академічної доброчесності [[Кодекс академічної доброчесності Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка](#)]. Окреслимо його основні складові:

- складати всі проміжні та фінальні завдання самостійно без допомоги сторонніх осіб;
- надавати для оцінювання лише результати власної роботи;
- не вдаватися до кроків, що можуть нечесно покращити Ваші результати чи погіршити / покращити результати інших студентів;
- не публікувати відповіді на питання, що використовуються в рамках курсу для оцінювання знань студентів.

У разі наявності плагіату в будь-яких видах робіт здобувача вищої освіти робота оцінюється на мінімальний бал

Система оцінювання та вимоги Критерії оцінювання результатів навчання

Шкала ЄКТС	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
A	Студент виявляє особливі творчі здібності, самостійно розвиває власні обдарування і нахили, вміє самостійно здобувати знання Студент вільно висловлює думки і відчуття, визначає програму особистої пізнавальної діяльності, самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особисту позицію щодо них; без допомоги викладача знаходить джерела інформації і використовує набуті знання і вміння в нестандартних ситуаціях
B	Студент виявляє початкові творчі здібності, самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності, оцінює окремі нові факти, явища, ідеї; знаходить джерела інформації та самостійно використовує їх відповідно до цілей, поставлених викладачем
C	Студент вільно (самостійно) володіє вивченим обсягом матеріалу і застосовує його на практиці; вільно розв'язує задачі в стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, добирає переконливі аргументи на підтвердження вивченого матеріалу
D	Студент вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, в цілому самостійно застосовувати її на практиці, контролювати власну діяльність, виправляти помилки і добирати аргументи на підтвердження певних думок під керівництвом викладача
E	Студент може відтворити значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, за допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, порівнювати та робити висновки
FX	Студент володіє навчальним матеріалом на рівні елементарного відтворення окремих фактів, здатний застосовувати вивчений матеріал на рівні стандартних ситуацій, частково контролювати власні навчальні дії, наводити окремі власні приклади на підтвердження певних тверджень
F	Студент не володіє навчальним матеріалом

Розподіл балів які нараховуються студентам

Поточний контроль									Разом	Сума
РОЗДІЛ 1				РОЗДІЛ 2						
Т 1.1	Т 1.2	Т 1.3	Кр.1	Т 2.1	Т 2.2	Т 2.3	ІНДЗ 1	ІНДЗ 2		
Поточний контроль										100
10	10	10	10	10	10	10			70	
Контроль самостійної роботи										
							20	10	30	

Т 1.1, Т 1.2 ... Т 2.4 – теми розділів

Відповідно до «Положення про порядок визнання результатів навчання у неформальній та/або інформальній освіті у Сумському державному педагогічному університеті імені А. С. Макаренка», при оцінюванні результатів навчання з дисципліни «Профілактика і корекція відхилень у поведінці» можливо перерахування балів (максимально 20 балів) за позанавчальну фахову активність студентів (сертифікована участь в конференціях, тренінгах, написання статей тощо).

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	A	відмінно
82 - 89	B	добре
74 - 81	C	
64 - 73	D	
60 - 63	E	задовільно
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Рекомендована література та інформаційні ресурси

Основні:

- 1 Афанасьєва Н. Є. Основи психогієни та психопрофілактики: навч. пос. / Н. Є. Афанасьєва. – Х: НУЦЗУ, 2016. – 91 с.
- 2 Бондаренко А.Ф. Психологическая помощь: теория и практика. - К.: Освіта України, 2014. – 332 с..
- 3 Коцур Н. І. Психогієна: навч. посібник для студ. вищ. навч. закл. / Н. І. Коцур, Л. С. Гармаш. – Чернівці ; Переяслав-Хмельницький : Книги – XXI, 2005. - 380 с.
- 4 Кузікова С. Б. Теорія і практика вікової психокорекції. Навч. посібник. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2017. – 384 с.
- 5 Основи практичної психології: Підручник для студентів ВЗО / В. Панок,

Т. Титаренко, Н. Чепелева та ін. – [3-тє вид., стереотип.] – К.: Либідь, 2006. – 536 с.

Додаткові:

1. Бернс Р. Развитие Я-концепции и воспитание. Пер. с англ./ Общ. ред. и вступительн. статья Пилиповского В.Я. – М.: "Прогресс", 1986. – 422 с.
2. Вертель А. В., Кузікова С. Б. Емоційне вигорання як фактор порушення професійної ідентичності (на прикладі «стадії дзеркала» Ж. Лакана) // Психологічні технології ефективного функціонування та розвитку особистості : монографія / [за ред. : С. Д. Максименка, С. Б. Кузікової, В. Л. Зливкова]. – Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2019. – С. 162-183.
3. Изард К. Э. Психология эмоций / Пер с англ. – СПб.: Издательство "Питер", 2000. – 464 с.
4. Кузікова С. Б. Основи психокорекції: навч. посіб./ С.Б. Кузікова. – К. : Академвидав, 2012. – 320 с.
5. Кузікова С. Б., Щербак Т. І. Психологічні особливості перебігу кризи середнього віку // Науковий вісник Херсонського державного університету. Збірник наукових праць. Серія: Психологічні науки. Випуск 2. – Херсон : Херсонський державний університет, 2020. – С. 132-138.
6. Лісова О.С. Психологія здоров'я: Навч.-метод. посібник / Чернівецький національний унт ім. Юрія Федьковича. — Чернівці : Рута, 2001. — 122с.
7. Лютава Е. К., Мони́на Г. Б. Тренинг эффективного взаимодействия с детьми. – СПб.: ООО Издательство "Речь", 2001. – 190 с.
8. Малкина–Пых И. Г. Возрастные кризисы: Справочник практического психолога. – М.: Изд-во Эксмо, 2004. 896 с.
9. Маслоу А. Психология бытия. Пер. с англ. – М.: "Рефа-Бук", К.: "Ваклер", – 304с.
10. Напєєнко О. К., Петров К. О. Психічна саморегуляція. – К.: Здоров'я, 1995. –238 с.
11. Психология здоровья / под ред. Никифорова – СПб.: Питер, 2006. – 607 с.
12. Рибалка В. В. Теорії особистості у вітчизняній філософії, психології та педагогіці. Посібник» – Житомир : Видавництво ЖДУ ім. І. Франка, 2015. – 872 с.
13. Яценко Т.С. Психологічні основи групової психокорекції. – К.: Вища школа, 2004. – 679 с.
14. Liubov Pshenychna ,Svitlana Kuzikova, Boris Kuzikov, Tetiana Shcherbak, Svitlana Kondratyuk, Sergey Petrenko, Olga Skyba, Usyk Dmytro Phenomenon of nervous mental stability in extreme sports [Феномен нервової психічної стійкості в екстремальних видах спорту]// Journal of Physical Education and Sport ® (JPES), Vol 19 (Supplement issue 4), Art 195 pp. 1349–1354, 2019.
15. Svitlana B. Kuzikova, Tetiana I. Shcherbak Socio-psychological factors of personal experience of happiness [Соціально-психологічні чинники переживання щастя особистістю] / Вісник ХНПУ імені Г. С. Сковороди. Психологія. Вип. 62. – Харків : ХНПУ, 2020. – С. 200-213.